ΜΙΚΡΑ-ΜΙΚΡΑ

Ἀμοιβαὶ ποιητῶν

Ἀσφαλῶς ὁ Βιργίλιος εἶνε ὁ ποιητὴς ὁ ὁποῖος ἐπληρωνότανε καλλίτερα ἀπὸ κάθε ἄλλον γιὰ τοὺς στίχους του, ἂν λάβουμε ὑπ' ὄψει ὅτι ἡ αὐτοκράτειρα Ὀκταβία, ἡ σύζυγος τοῦ αὐτοκράτορος Αὐγούστου, τοῦ ἐπλήρωσε πρὸς 2000 σημερινὰ Γαλλικὰ φράγκα τὸν καθένα ἀπὸ τοὺς τριανταδύο στίχους τῆς «Αἰνειάδος», στοὺς ὁποίους ἐξυμνοῦσε τὸ γυιό της Μάρκελλο.

Πολλὲς φορὲς ὅμως εἶνε ἐπικίνδυνο τὸ νὰ γράφῃ κανεὶς στίχους ἐξυμνοῦντας τοὺς δυνατοὺς τῆς γῆς. Αὐτὸ ἄλλωστε τὸ ἀπέδειξε κι' ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος στὸ μέτριο Μακεδόνα ποιητὴ Σερίλο.

Ὁ ποιητὴς αὐτὸς εἶχε γράψει ἕνα ὁλόκληρο ἔπος, στὸ ὁποῖο ἐξυμνοῦσε τὰ κατωρθώματα τοῦ Μακεδόνος κατακτητοῦ. Μὲ τὴν ἐλπίδα δὲ ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος, εὐγνωμονῶντας τον, θὰ τὸν ἀντάμειβε γενναιότατα, τὸν παρεκάλεσε νὰ εὐσρεστηθῇ καὶ ν' ἀκούσῃ τὸ πρῶτο ποίημα τοῦ ἔπους του.

Ὁ Ἀλέξανδρος δὲν ἀγαποῦσε καθόλου αὐτοῦ τοῦ εἴδους τὶς κολακεῖες. Ὡς τόσο δέχτηκε ν' ἀκούσῃ τὸ ποίημα ὑπὸ τὸν ὅρον ὅμως ὅτι θὰ πλήρωνε στὸ Σερίλο ἕνα χρυσὸ νόμισμα γιὰ κάθε καλὸ στῖχο καὶ μιὰ κλωτσιὰ... σ' ἕνα ὡρισμένο μέρος τσῦ σώματος γιὰ κάθε κακόν.

Βέβαιος ὅτι θὰ ἄρεσε τὸ ποίημά του, ὁ Σερίλος ἄρχισε τὴν ἀνάγνωση. Ὅταν τὸ τελείωσε, ὁ Ἀλέξανδρος τοῦ εἶπε :

— Μὰ τοὺς Θεούς, τὸ ποίημά σου ἔχει ἑφτὰ ὡραίους στίχους. Ὁρίστε ἑφτὰ χρυσᾶ νομίσματα !... Ἀλλὰ ἔχει κι' ἄλλους διακόσιους κακοὺς στίχους... Περᾶστε νὰ σᾶς τοὺς πληρώσουν οἱ στρατιῶτες μου, μὲ κλωτσιές !...

Μιὰ τραγικὴ παράστασις

Ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ μονάρχου τῆς Σουηδίας Ἰωάννου ΙΙ ἐπαίζετο μιὰ μέρα στὴ Στοκχόλμη ἕνα ἀπὸ τὰ περίφημα μεσαιωνικὰ μυστήρια. στὸ ὁποῖο γινόταν ἀναπαράστασις τῶν παθῶν τοῦ Σωτῆρος. Κατὰ τὴ διάρκεια τῆς παραστάσεως ἕνας ἀπὸ τοὺς ἠθοποιοὺς ὑποδυόμενος ρόλο Ρωμαίου στρατιώτου, ἐβύθισε στ' ἀλήθεια τὴ λόγχη του στὴν πλευρὰ τοῦ ἠθοποιοῦ ποὺ ὑπεδύετο τὸ Χριστό, ὁ ὁποῖος ἔπεσε ἀμέσως νεκρός. Πέφτοντας μάλιστα ἀπὸ τὸ Σταυρὸ ἐσκότωσε μὲ τὸ βάρος του καὶ μιὰ ἠθοποιὸ ἡ ὁποία ὑπεδύετο τὴν Παναγία. Ἔξω φρενῶν τότε ὁ βασιλεὺς Ἰωάννης, ὁ ὁποῖος παρακολουθοῦσε τὴν παράσταση ὥρμησε στὴ σκηνὴ καὶ σκότωσε μὲ τὸ σπαθί του τὸ στρατιώτη.

Τότε οἱ ἄλλοι ἠθοποιοὶ μαινόμενοι γιὰ τὸ φόνο τοῦ συναδέλφου των, ὥρμησαν κατὰ τοῦ βασιλέως καὶ τοῦ ἔκοψαν τὸ κεφάλι.

Ἔτσι ἡ παράστασις μετεβλήθη σὲ πραγματικὴ τραγωδία !...

δόντια. Τέλος, τὴν τρίτη μέρα ἔγεινε γνωστὸν ὅτι ὁ Ὄθων μετέβαλε τὴ θανατικὴ ποινὴ σὲ ἰσόβια δεσμὰ καὶ ἔπειτα σὲ εἰκοσαετῆ:

Ὅταν ὁ Γέρος τοῦ Μωρηᾶ τὸ ἔμαθε, εἶπε :

—Θὰ γελάσω τὸ Βασιλέα. Δὲν θὰ ζήσω τόσο πολύ.»

Ὅσον καιρὸ οἱ δύο κατάδικοι ἔμειναν φυλακισμένοι στὸ Ἴτς-Καλέ, σὲ κανένα συγγενῆ ἢ φίλο τους δὲν ἐπετράπη ἐπὶ 9 μῆνες νὰ τοὺς ἐπισκεφθῇ. Τὴ νύχτα δὲν τοὺς ἄφηναν νάχουν φανάρι, κ' ἔτσι ὁ Γέρος ζητῶνας νὰ βρῇ τὸ μέρος ὅπου ἦταν τὸ σταμνί του. ἔπεφτε ἐδῶ κι' ἐκεῖ. Ἦταν ἀπομονωμένοι σὲ χωριστὰ κελλιά. Ἔπειτα τοὺς μετέφερ αν σὲ χειρότερα, στὸ Παλαμῆδι. Ὁ Γέρος ἀρρώστησε, χωρὶς νὰ τὸ ξέρουν, κ' ἔμεινε πολλὲς μέρες νηστικός, γιατὶ ἡ τροφὴ ποὺ ἔστελναν στοὺς φυλακισμένους ἦταν γιὰ ἀνθρώπους ὑγιεῖς, ἐκεῖνος δὲ ποὺ ἦταν διωρισμένος ἀπὸ τὴν ἐξουσία νὰ τοὺς βοηθῇ ἦταν Βαυαρὸς καὶ δὲν ἤξερε Ἑλληνικά. Καὶ γράφει ὁ ἱστορικός :

«Ἡ πρὸς τοὺς δεσμώτας ἀπανθρωπία ἦτο φρικαλέα. Ἡ τροφὴ ἦτο οἰκτρά, ἡ κατοικία των ρυπαρωτάτη, δριμὺς δὲ καπνὸς τοὺς ἀπέπνιγε. Μετὰ τὴν στάσιν ἡ ὁποία ἐσκευωρήθη ὑπὸ τῆς Ἀντιβασιλείας ἐν Μεσσηνίᾳ διὰ τὴν φυλάκισιν τοῦ Κολοκοτρώνη, διετάχθη ἡ φρουρὰ Παλαμηδίου τῆς ὁποίας ὁ ἀρχηγὸς ἦτο Βαυαρός, ἂν ἐμφανισθοῦν ἔνοπλοι πρὸ τοῦ φρουρίου να φονεύσῃ εὐθὺς τοὺς δεσμώτας».

Τέλος, κατὰ τὸ 1835, ὁ Ὄθων γίνηκε ἐνίλικος καὶ ἀνέλαβε τὴ Βασιλεία. Τὸ πρῶτο του διάταγμα ἦταν τελεία χάρις στὸν Κολοκοτρώνη καὶ στὸν Πλαπούτα, οἱ ὁποῖοι ἀπελύθησαν ἀμέσως. Ὅταν οἱ ἕλληνες ἀξιωματικοὶ τῆς φρουρᾶς τοὺς συνώδευσαν ἐλευθέρους πιὰ κάτω στὴν πόλι, ἄπειρος κόσμος τοὺς περίμενε στὴ ρίζα τοῦ Παλαμηδιοῦ καὶ τοὺς ἀγκάλιαζαν, τοὺς φιλοῦσαν τὰ χέρια, τοὺς ὤμους, τὸ πρόσωπο, τὰ ροῦχα. Ἦταν σωστὴ ἀποθέωσις ! Τὸ σπίτι τοῦ Κολοκοτρώνη παρὰ λίγο νὰ γκρεμισθῇ ἀπὸ τὸν κόσμο ποὺ μαζεύτηκε. Καὶ ὁ ἴδιος γράφει στὴν αὐτοβιογραφία του : «Ἡ ὑποδοχὴ ὅπου μοῦ ἔκαμεν ὁ λαός, μ' ἔκαμε νὰ λησμονήσω ὅλες τὶς δυστυχίες ὅπου ἀπέρασα...».

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΡΩΜΗ

Η ΖΩΗ ΚΑΙ Η ΣΥΝΗΘΕΙΕΣ ΤΗΣ ΡΩΜΑΙΑΣ ΔΕΣΠΟΙΝΗΣ

Ἡ τουαλέττα. Ὁ περίπατος. Τὰ θεάματα. Τὰ λουτρά. Τὰ ρωμαϊκὰ δεῖπνα. Ἡ αὐτοκράτειρα ποὺ φτιάνει μόνη της τὰ ροῦχα τοῦ ἀνδρός της. Ὁ γάμος. Ἡ τεκνοποιΐα. Βρέφη στοὺς δρόμους. Τὰ νεαρὰ ζευγάρια. Ἕνα ἐπίγραμμα.

Πῶς ζοῦσαν ἡ ἀρχαῖες Ρωμαῖες δέσποινες ; Εἶχαν τὶς ἴδιες συνήθειες ποὺ ἔχουν καὶ ἡ σημερινὲς γυναῖκες ; Τὰ ἴδια γοῦστα ; Τὶς ἴδιες ἰδιοτροπίες ; Τὶς ἀπορίες αὐτὲς θὰ σᾶς τὶς λύσουμε δίδοντάς σας παρακάτω μιὰ εἰκόνα τῆς ζωῆς τῆς γυναικὸς τῆς ἀρχαίας Ρώμης.

Μόλις λοιπὸν ὁ Ρωμαῖος πατρίκιος ἔβγαινε ἀπὸ τὸ ἀρχοντικό του, ἢ ἀπὸ τὸ σπίτι του γιὰ νὰ πάῃ στὴν ἀγορά, ἡ πατρικία σηκωνόταν ἀπὸ τὸ κρεββάτι κι' ἄρχιζε ἀμέσως τὴν τουαλέττα της.

Γιὰ τὸν καλωπισμό της κάθε Ρωμαία δέσποινα ἀπασχολοῦσε ἕνα πλῆθος ἀπὸ σκλάβες. Κάθε μιὰ ἀπὸ αὐτὲς εἶχε καὶ ἰδιαίτερη ἐνασχόλησι. Ἄλλη τακτοποιοῦσε τὰ φορέματα, ἄλλη φρόντιζε γιὰ τὰ κουμήματα, ἄλλη ἦταν ἐπιφορτισμένη μὲ τὰ ἀρώματα, καὶ ἄλλη εἶχε, γιὰ μοναδικὴ της ἀσχολία, νὰ ἐπιμελῆται τὸ δέρμα τῆς κυρίας της καὶ νὰ κατασκευάζῃ τὶς ἀλοιφὲς καὶ τὰ ἐμπλαστρα, τῶν ὁποίων, ὁ Ὀβίδιος μᾶς φύλαξε τὶς συνταγές. Ἄλλες πάλιν ἤξεραν τὴν τέχνη τῆς κομώσεως καὶ αὐτὲς ἦσαν ἡ μᾶλλον περιζήτητες.

Ὅταν τελείωνε τὴν τουαλέττα της ἡ Ρωμαία ἀρχόντισσα ἀνέβαινε στὸ φορεῖο της, ποὺ τὸ ἐβάσταζαν ἕξῃ σκλάβοι, κ' ἔκανε τὸν πρωϊνὸ περίπατό της στοὺς κήπους τοῦ πεδίου τοῦ Ἄρεως.

Οἱ ἀρχαῖοι Ρωμαῖοι δὲν εἶχαν τὴν συνήθεια τῶν μεγάλων κήπων μέσα στὶς πόλεις των, ἀλλὰ οἱ κῆποι τοῦ πεδίου τοῦ Ἄρεως, ἦσαν θαυμαστοί, μὲ ἀειθαλῆ δένδρα, συντριβάνια, ἄνθη, καὶ δενδροστοιχίες, ποὺ ἦσαν γεμᾶτες ἀπὸ καλλιτεχνικὰ ἀγάλματα, ἀπραγμένα ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα.

Ἐκεῖ ἦταν ἡ γενικὴ συνάντησις, κάθε πρωΐ, τῶν Ρωμαίων κυριῶν.

Τὶς ὧραῖες ἡμέρες τῆς ἀνοίξεως ἢ τοῦ φθινοπώρου, τὸν πρωϊνὸν αὐτὸν περίπατο, τὸν ἀντικαθιστοῦσε μιὰ ὁλοήμερη ἐκδρομὴ στὶς γύρω ἐξοχές....

Στοὺς δρόμους τῆς Ρώμης, μετὰ τὴν ἀνατολὴ τοῦ ἡλίου, ἀπαγορευότανε ἡ κυκλοφορία ὀχημάτων καὶ γιὰ τοῦτο ἡ Ρωμαῖες, βρίσκαν εὐκαιρία νὰ διασχίζουν πεζῇ τὴν Ἀπηΐαν ὁδόν, ἐπιδεικνύουσαι τὴν καλλονήν καὶ τὸν πλοῦτον των.

***

Γιὰ τὶς κυρίες ἡ Ρώμη εἶχε πολλὲς διασκεδάσεις. Ἡ θεατρικὲς παραστάσεις, ἡ μονομαχίες, θηριομαχίες στὸν Ἱππόδρομο, ἡ ἱπποδρομιες καὶ ἡ ἁρματοδρομίες, ἦσαν θεάματα πολὺ ἀγαπητὰ σ' αὐτές. Στὴν ἀρχὴ ἐκάθηντο ὅπου ἤθελαν, ἀλλὰ ἐπειδὴ στὸ θέατρο ἀνησυχοῦσαν καὶ τοὺς ἄλλους θεατὰς μὲ τὶς κουβέντες καὶ τὰ γέλοια τους, ὁ Αὔγουστος ὥρισε νὰ κάθωνται μόνον στοὺς ὑψηλοὺς ἐξώστας.

Στὶς 3 τὸ ἀπόγευμα οἱ Ρωμαῖοι πήγαιναν στὸ λουτρό. Τὰ λουτρὰ ἦσαν εὐρύχωρα καὶ πολυτελέστατα. Δὲν ἔλλειπε ἀπὸ αὐτὰ καμμιὰ ἀπόλαυσις, καμμιὰ ἄνεσις...

Μετὰ τὸ λουτρὸ ἀκολουθοῦσε τὸ δεῖπνο, τὸ ὁποῖον ἄρχιζε κατὰ τὶς 4-5 μ. μ. γιὰ νὰ τελειώσῃ τὶς περισσότερες φορές, μόλις νύχτωνε καὶ πολὺ πολὺ σπανίως καὶ ἀργότερα.

Ὁ Ρωμαῖος στὸ δεῖπνο ἔτρωγε μαζὶ μὲ τὴν σύζυγό του, ἀδιάφορο, ἂν καθόντουσαν στὸ τραπέζι καὶ ξένοι καλεσμένοι.

Ὅταν οἱ ἄνδρες ἔτρωγαν μόνοι τους, τὰ δεῖπνα τελειώναν πολὺ γρήγορα, σὰν ὅμως στὸ τραπέζι λαβαίναν μέρος καὶ οἱ κυρίες, τότε ἄρχιζεν ἡ συνδιάλεξις καὶ τὸ δεῖπνο παρατεινότανε πολύ.

Στὴν ἐποχὴ τοῦ Αὐγούστου ἡ Ρωμαία κυρία ἦταν ἀρκετὰ ἀνεπτυγμένη. Μποροῦσε νὰ κρατήσῃ συζήτησιν πολιτικὴ ἢ φιλολογική. Μιλοῦσε γιὰ «τέχνη τοῦ ἀγαπᾶν» τοῦ Ὀβιδίου, ἢ ἀπήγγειλε τοὺς τελευταίους στίχους τοῦ Προπερτίου.

***

Στὸ σπίτι της ἡ Ρωμαία δέσποινα ἦταν νοικοκυρά. Οἱ ἱστορικοὶ ἀναφέρουν σχετικῶς ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ Αὔγουστος δὲν φοροῦσε παυδὰ τὰ ἐνδύματα ποὺ τὰ ἔφκιανε ἡ σύζυγός του ἡ αὐτοκρατόρισσα καὶ ἡ θυγατέρες του !...

Ἐπίσης ἡ Ρωμαῖες ἦσαν πειθαρχικὲς καὶ ὑποταγμένες στοὺς ἄνδρες των. Τὰ τελευταῖα ὅμως χρόνια τῆς αὐτοκρατορίας διεφθάρησαν καὶ αὐτὲς κι' ἐξέπεσαν.

Στὴ Ρώμη ὅταν γεννιῶνταν τὸ παιδί, τὸ φέρναν στὰ πόδια τοῦ πατέρα ὁ ὁποῖος τὸ κύτταζε καὶ ἂν τὸ ἀνεγνώριζε ὡς ἰδικό του, τὸ ἔπερνε στὴν ἀγκαλιά του, ἄλλως τὸ ἄφηνε κατὰ γῆς. Ἐπίσης ἂν ὁ Ρωμαῖος εἶχε πολλὰ παιδιὰ καὶ τὸ νεογέννητο τοῦ φαινόταν ἄσχημο καὶ κακοσχηματισμένο, τὰ ἐξέθετε στοὺς δρόμους, ὅπου ἐπέθαναν ἀπὸ τὴν πεῖνα ἢ τὸ κρῦο. Ἐκτὸς ἐὰν βρισκόταν κανένας διαβάτης, νὰ τὸ θεωρήσῃ γιὰ «εὕρημα καλὸ», νὰ τὸ πάρῃ νὰ τὸ ἀναθρέψῃ καὶ νὰ τὸ.... πουλήσῃ ἔπειτα γιὰ δοῦλο !

Ὡς σύζυγος ἡ Ρωμαία, παρὰ τὰ γραφόμενα ἀπ' τοὺς σατυρικοὺς ποιητὰς καὶ κωμωδιογράφους, ἦταν τὶς περισσότερες φορὲς πιστή. Ὁ Ρωμαῖος παντρευόταν σὲ ἡλικία 14 ἐτῶν καὶ ἡ Ρωμαία σὲ 12 ἐτῶν !...

Μολαταῦτα οἱ νεαροὶ σύζυγοι ἀφοσιωνόντουσαν πολλὲς φορὲς ὁ ἕνας στὸν ἄλλο κι' ἐγήρασκον καὶ πέθαιναν λατρευόμενοι. Αὐτὸ ἀποδεικνύει καὶ τὸ κάτωθι ἀρχαῖο Ρωμαϊκὸ ἐπιτύμβιο :

«Ἀγαπημένη μου Πουλβία
ὁ θάνατός σου, εἶνε ἡ μόνη λύπη,
ποῦ μοῦ προξένησες».